

re gezegenleri güneşin çevresinde tutan, bir taşın düşmesine sebep olan kuvvettir." Dolayısıyla eğer bir taş, merkezkaç kuvvetiyle çekim kuvvetinin dengeleneyeceği bir mesafeye fırlatılırsa düşmeyecek, yerin çevresinde dönüp duracaktır. Böylece yapma uydu kuramının temel prensibini de ilk defa açıklamış olan Newton, çekimin matematiksel ifadesini $F = M \cdot m / r^2$ (iki cismin arasındaki çekim kuvveti cisimlerin kütleleriyle doğru, aralarındaki mesafenin karesiyle ters orantılıdır) şeklinde formüle etmeyi başarmıştır. Newton daha sonra bunun bütün evrende geçerli olduğunu kanıtlamış ve bundan dolayı adına "evrensel çekim yasası" denilmiştir.

Güneşin mahiyeti hakkındaki sorular, XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde bulunan spektral analiz ve gelişen astrofizik sayesinde cevaplandırılmıştır. Spektral analiz, herhangi bir gök cisminin yaydığı ışığın spektroskop adı verilen aletten geçirilerek o cismin kimyasal yapısı hakkında bilgi edinilmesidir. Konu üzerinde ilk çalışan, güneş ışığını bir prizmadan geçirerek bu ışığın gerçekte yedi ana renkten oluştuğunu ortaya koyan Newton'dur. 1802'de W. Hyde Wollaston güneş ışığının spektrumunu (tayf) incelerken üzerinde birtakım karanlık çizgiler bulunduğunu farketmiştir. 1814'te Joseph Fraunhofer, bu siyah çizgilerin güneşten çıkan ışıkların daha soğuk gazlardan geçmesi sebebiyle spektrumda yer aldığını belirlemiş, 1856'da da G. Robert Kirchhoff ve Robert Wilhelm Bunsen, spektrum çizgileriyle sıcaklık arasında bir bağıntının varlığını tesbit etmişlerdir. Kirchhoff'un adıyla anılan bu kanuna göre her elementin spektrumunda kendine özgü bir yeri vardır. Bu çizgiler aracılığı ile spektrumda belirli yer alan elementlerin hangileri olduğu bulunabilir. Aynı şey yıldızlar için de geçerlidir ve bu yöntemle yıldızların kimyasal yapısı hakkında ayrıntılı bilgiler elde edilebilir. Buna dayanan Angelo Secchi (ö. 1878), yıldızların beyaz veya mavi ışık veren hidrojen ağırlıklı, bünyelerinde pek çok element barındıran ve sarı ışık verenler (güneş bu gruba dahildir), kimyasal molekülleri barındıran ve kırmızı ışık verenler, aşırı kırmızılar olmak üzere dört ana grupta toplanabileceğini belirlemiştir.

Günümüzde yapılan en son araştırmalar, galaksimizde yer alan 10^{11} yıldızdan sadece biri olan güneşin yaklaşık % 90'ının hidrojen, geri kalan yaklaşık % 10'unun helyumdan meydana geldiğini

göstermektedir; ağır elementler ise % 1 nisbetindedir. Ancak yüzey sıcaklığı bütün kimyasal elementlerin buharlaşma noktasının çok üzerinde olduğu için tamamen sıkışmış gaz halindedir (suya göre ortalama yoğunluğu 1,4' tür).

Güneşin yaklaşık rakamlarla yerden uzaklığı $149,6 \times 10.000.000$ km., en yakın yıldızdan uzaklığı 40×10^{12} km., çapı 1.392.000 km., kütlesi 2×10^{30} kg., yüzeyinde sıcaklığı 6000° C, en iç kısmında sıcaklığı 13.000.000° C'dir.

Güneş ve güneş sistemi bundan 6-8 milyar yıl kadar önce, çok daha büyük bir alanı kaplayan ve çok daha fazla hidrojen atomundan oluşan gaz moleküllerinin birbirlerini çekmesiyle oluşmaya başlamıştır. Büzülme zaman içinde hızlanarak gaz kütlelerinin merkezinde büyük bir çekirdeğin doğmasına yol açmış, daha sonra bu kütle merkezkaç kuvvetinin etkisiyle ekvatorunda genişleyerek kutupları basık bir küre şeklinde güneşi ve onunla birleşmeyen artakalmış gaz kütleleri de dönüştürülerek gezegenleri meydana getirmiştir. Ancak doğuş aşamasında güneşin merkezindeki atomik basınç ile kütlelerinin oluşturduğu basınç denge durumunda değildi. Güneş bugünkü dengeli yapıya yaklaşık 3-4 milyar yıl sonra ulaştı ve aynı süreçte sıcaklığı da dengeli hale geldi. Denge durumu, yayılan ışın miktarının üretilen enerji miktarına eşitliğiyle sağlanmaktadır. Ancak nükleer reaksiyonlar sonucunda hidrojen helyuma dönüşmekte ve böylece ortalama moleküler ağırlık yavaşça artarken buna paralel olarak ısı yükselmekte ve çap da genişlemektedir. Böylece gelecekte güneş dev bir kırmızı yıldız (kırmızı dev) haline gelecek, ardından hidrojeni bitinceye kadar parlaklığı artacak, daha sonra da büzülmeye başlayarak cüce bir beyaz yıldız (beyaz cüce) durumunu alacaktır. Her yıldızın sınırlı bir yaşı vardır ve ortalama ömür süresi kütlesine bağlıdır. Yıldız, kütlesi ne kadar fazla ise yakıtını o derece hızlı tüketir ve çabuk ölür. Güneş orta yaşlı bir yıldızdır ve yaklaşık 5 milyar yıl daha dayanacak kadar hidrojene sahiptir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ptolemy [Batlamyus], *Almagest* (trc. R. C. Taliaferro), London 1952, s. 77-107; Fergānī, *Cevāmi'u 'ilmi'n-nücum ve uşūl'l-harekāt-i's-semāviyye* (trc. Jacobus Golius), Amsterdam 1669 — (nşr. Fuat Sezgin), Frankfurt 1986; N. Copernicus, *On the Revolutions of the Heavenly Spheres* (trc. C. G. Wallis), London 1952, s. 510-529, 636-642, 653-674; R. Wolf, *Geschichte der Astronomie*, München 1877, s. 47,

160, 173; C. A. Nallino, *al-Battānī sive Albatenii Opus Astronomicum*, Milano 1899-1907, I, 41, 43, 71, 104, 135; II, bk. güneş cetvelleri; P. Duhem, *Le système du monde*, Paris 1914, s. 204-214; J. L. E. Dreyer, *A History of Astronomy from Thales to Kepler*, New York 1953, s. 148, 162-164, 192-193, 240-280; B. Richmond, *Time Measurement and Calendar Construction*, Leiden 1956, s. 160-161; O. Neugebauer, *The Exact Sciences in Antiquity*, Rhode Island 1957, s. 191-207; Br. Ernst — Tj. E. De Vries, *Atlas of the Universe*, Nelson 1961, s. 211-215; E. J. Dijksterhuis, *The Mechanization of the World Picture*, Oxford 1961, s. 54-57, 109-115; Sevim Tekeli, "Takiyyüddin'de Güneş Parametrelerinin Hesabı", *Necatî Lugal Armağanı*, Ankara 1968, s. 703-710; a.mlf., "Osmanlılar'ın Astronomi Tarihindeki En Önemli Yüzyılı", *Fatih'ten Günümüze Astronomi: Prof. Dr. Nüzhet Gökdoğan Sempozyumu*, İstanbul 1994, s. 69-85; a.mlf., "Bîrûnî'de Güneş Parametrelerinin Hesabı", *TTK Belleten*, XXVII/105 (1963), s. 25-36; a.mlf., "İslâm Dünyasında Güneş Parametrelerinin Hesabı", *Araştırma AİDTCF Felsefe Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, V, Ankara 1967, s. 1-43; C. Ronan, *The Cambridge World's Science*, London 1984, s. 207-223; C. Schoy, "Şems", *İA*, XI, 408-409.

YAVUZ UNAT

IV. EDEBİYAT

Divan edebiyatında genellikle âfâtâb, hurşid, mihr, şems ve neyyir-i a'zam gibi isimlerle anılan güneş rengi, parlaklığı, şekli, sıcaklığı, yüksekliği, hareketi, bütün insanlarca bilinip tanınması, dördüncü felekte bulunması, dünyayı aydınlatması, ışıklarının her tarafa ulaşması, gölgenin ve inanın göre zerrenin varlığına sebep olması gibi özellikleriyle ele alınmış, bu münasebetle çeşitli hayal ve benzetmelere konu edilmiştir.

Işıklarının dünyayı kaplaması sebebiyle "mihr-i âlem-tâb, âfâtâb-ı âlem-ârâ" gibi kelimelerle de anlatılmıştır. Memduh da (övlün) güneş gibi "cihân-gîr"dir; "nûr-efşân, rahşân, dırahşân, şu'le-dâr, pür-nûr, ziyâ-küster, âlem-tâb, tâbende, nûr-ı çeşm-i âlem, cihân-ârâ" sıfatlarıyla bir ışık kaynağı şeklinde ele alınır. "Siddîk gibi k'ola mukârin Muhammed'e / Mihr ile tuttu ülfet-i vahşet-zedâ seher" (Necâtî Bey) beytinde şair Hz. Peygamber'i güneşe, subh-ı sâdıkın "sâdik" kelimesinden hareketle dostu "siddîk" lakaplı Hz. Ebû Bekir'i de sehere benzetmiştir. Güneş herkesçe bilindiği için "meşhur" veya "şöhret-i âfâk" diye adlandırılır. İspata muhtaç olmayan bir şey için de "gün gibi rûşen" (hüveydâ) denir. Bu durumda güneş sevgili veya övülenin benzetilenidir; fakat sevgili veya övülen ondan daha üstün gösterilir. Sevgilinin yüzü yahut yanağı güneşe, saçları geceye, âşık da karanlık gecede yalnız kalmış gari-

be benzetilir. Güneş görününce yıldızlar kaybolur, yağmur diner; sevgili yüzünü gösterince de âşığın yıldız ve yağmura benzeyen göz yaşları görünmez olur. Tasavvuf edebiyatında da Hak nuru tecelli edince âşığın vücudundan eser kalmaz. Işınlарının veya aydınlığının yere vurmaması "yüzü yerde, yüzün düşüp sürünür, yerlere yüzün sürer" sözleriyle ifade edilir. Batışı "zeval, تنها bir yana gitmek, felekten yüz döndürmek", doğuşu ise "yüz urup âsitânı öpmek, mâhın işini bitirmek, zer-i encümü dermek" sözleriyle anlatılır. Güneşe uzun süre bakmak mümkün değildir. Bu durum hüsn-i ta'lîl yoluyla anlatılır. Bazan, güneşe bakınca sevgili veya övülen hatıra geldiği için gözlerin yaşardığı, bazan da güneşin, sevgilinin yanağı dururken neden bana bakıyorsun diye kendine bakanı gözüne hançer sokarak cezalandırdığı şeklinde güzel sebeplere yer verilir. Güneşin sıcaklığı "germ etmek, germ eylemek, germ olmak" sözleriyle ateş hayali içinde ifade edilir. Gökyüzü tennûr, güneş de ateş şeklinde düşünülerek onun ay harmanına od saldıgı söylenir.

Doğudan doğduğu için "sultân-ı hâver" denilen ve sevgilinin gülümsemesi doğuşuna benzetilen güneşin gökyüzündeki hareketi "garba, şarka varmak, yârin kuyunda dolaşmak, döne döne uçmak, üstüne dönmek, hercailik etmek, geştetmek, devretmek, çizginmek" ve meydana getirdiği kı kıllık da "kan ağlamak" gibi sözlerle anlatılır; bazan da bu kı kıllık her gün "bin kan eden" cellâda benzetilir. Batan güneşin üstündeki kuyuluklar siper, yere gömülen şuleleri de kılıçtır. Güzelliğiyile ünlü Yûsuf'un kuyuya atılması ve zindana girmesi güneşin batmasına, güneş batınca görülen sararmış ay, babası Hz. Ya'kûb'un hüznüleri kulübesine (bk. BEYTÜLAHZÂN) ve yıldızlar da onun göz yaşlarına benzetilir. Yine batışı "zevâle etmek, başını vermek, korkudan gök kalkanını yüzüne tutmak" sözleriyle de ifade edilen güneş, kapıları aydınlatışından dolayı da kapı kapı gezen dilenci gibidir. Delileri zincire vururlar ve güneşin ışınları da zincire benzer. Onun için güneşin dağlarda, sahralarda görünmesi deli divane gibi dağlara düşmek şeklinde yorumlanır. Ay ışığını güneşten alır. Güneşin ay harmanına od salmasıyla bu hususa işaret edildiği gibi genellikle güneş doğunca ayın kaybolması da anlatılmış olur.

La'l, yakut, zebercet, safir gibi bazı kıymetli taşların, güneşin taşı toprağı

terbiye etmesi sonucunda oluştuğuna inanılır ve "zer ü gevher saçmak, cevâhir dökmek" sözleri güneşin ışınlarıyla birlikte bu inaniş yansıtır; aynı şekilde güneşe benzeyen sevgili veya övülenin de lutfuyla âşığı ve kulumu terbiye etmesi beklenir. Yine sevgilinin Bedahşan la'line benzeyen dudakları da onun güneşe benzeyen yanağı sayesinde oluşmuştur. Güneş, çiğ tanelerini buharlaştırarak göğe yükselmelerine sebep olur. Aşk güneşinin (muhabbet mihri) ateşi de âşığın vücudunu çiğ damlaları gibi yok eder; bunun gibi övülen de düşmanlarını ortadan kaldırır. Gölgenin varlığı ışıkla meydana geldiği için güneşe bağlıdır; zerre ise gün ışığında görülebildiği için onun eseri kabul edilir. Özellikle zerre, güneşin geçtiği yerlerde tenâsüp, tezat, mübâlağa yoluyla ve çeşitli mukayeseler içinde ele alınır. Bu durumda sevgili ve övülen güneş, âşık ve kul da gölge ve zerre olarak hayal edilir; "sâye sultanı" (himaye edici) sözü de buna işaret eder. Güneş doğunca karanlık (zulmet) kaybolur ve övülen de tıpkı onun gibi zulmü ortadan kaldırır.

Güneş rengârenk ışınlarıyla tavusa benzer. O, sanki gece kargasının ay yumurtasını kanatları altına alması sonucu seher vaktinde ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda altın kanatlı bir şahbazdır (akdoğan); her seher gece kargasını avlayarak ortalığı aydınlatır. Gökyüzü fânus, güneş bir mumdur. Işığı ve hareketi sebebiyle hokkabaz, âteşbaz veya fişekçidir. Gökyüzü tekke, güneş ise parlaklığından dolayı "gözü kaşı yok, yüzü ak, alnı açık" bir ışık dervîşi veya nurdan seccadesi sırtında gezen kalenderî bir dervîş-i nûrânîdir. Işınlарının elif, yuvarlağının "h" (ه) harfine benzerliğinden dolayı "âh" mazmununu da ihtiva eder. Güneş bizzat ışık kaynağıdır, başkasına muhtaç değildir; bu sebeple vahdetin ifadesidir. Şekil, renk ve parlaklık yönünden sevgilinin yüzüne ve aynaya, yuvarlaklığından dolayı somun ekmeğine benzetilir; ışınlarının oka benzetilmesi sonucu da sadak şeklinde hayal edilir.

Sevgilinin saçları yüzünü örttüğü zaman güneş tutulmuş gibi olur. Bundan dolayı zülûf "fitne-i âhir zaman", onun altındaki yüz de kıyamet güneşi kabul edilmiştir. Sevgiliyi gören kişi yüzüne gün doğmuş, gözü aydın olmuş, gün görmüş sayılır. Âşık her zaman sevgilinin yüzünün açık olmasını ister; bazan da zülûfünü yüzünden kaldırmamasını arzu eder. Çünkü güneş ne kadar çok

açılırsa sıcaklığı da o derece artar ve insanı yakar. Güneşin sabahları çırılçıplak dağlar arkasından doğması, Mecnun gibi dağlara düşmüş âşığı hatırlatır. Buna sebep de sevgilinin yanağını kıskanması veya ona olan tutkusudur. Güneş viranelere de girer. Sevgilisinden uzak kalmış âşığın gönlü de virane gibidir. Bu gönül viranesini ancak sevgili aydınlatır. Güneşin doğuşunu uyumayanlar görebilir. Âşıklar da geceyi uykusuz geçirdiklerinden sabahı iple çekerek sevgiliyi hatırlatan güneşin doğuşunu görmek isterler.

Esas itibarıyla güzellik sembolü olan güneş, yüksekliği yönünden de sevgili ve övülenin benzetileni olmuştur: "Başı göğe ermek" deyimiyile buna işaret edilir. Güneşin ve Hz. İsa'nın dördüncü gökte bulunduğuna inanılır. "Rif'at" kelimesi ile Hz. İsa, "âsumân-rif'at" sözüyle de hem güneş hem Hz. İsa kastedilir. "Sultân-ı taht-ı cârûmîn" tabiri güneşin dördüncü gökte oluşuyla ilgilidir. Güneş gökyüzünün sultanı, ay onun veziri, Utârid kâtibi, Zühre sâzendesi, Mirrîh başkumandanı, Müşteri kadısı, Zuhal hazinedarı, burçlar şehirleri, felekler ise hükümü altındaki ülkeleridir. Güneş ilm-i tencîme göre sa'd-ı evsat (orta uğurlu yıldız) kabul edilir ve sevgili veya övülen hakkında kullanılan "saadet güneşi" sözü de bu inanıştan kaynaklanır. Yine ilm-i tencîme göre güneş pazar günü ile perşembe gecesine hâkimdir; mensupları zeki, kuvvetli, zevk u safaya düşkün ve hayalperest olurlar. İtidal üzere sıcak (hâr) ve kuru (yâbis) tabiata sahiptir; sarı renk ona mensuptur. Ay ve Müşteri dostu, Zühre ve Zuhal düşmanıdır. Bu arada Zuhal'in siyah renge hâkim ve yedinci gökte bulunuşu sebebiyle kara cahillerin yüksek mevkilere çıkmalarından şikâyet edilir. Güneşin asıl burcu Esed'dir; Hamel burcuna girdiği Nevruz ilkbaharın başlangıcı kabul edilir. Akrep burcuna girmesi ayda olduğu gibi uğursuzluk sayılır.

Güneşin en iri, parlak ve yakıcı şekli olarak kuşluk vaktine ve kıyamet günündeki hallerine yer verilir. Kıyamet âlemlerinden olan güneşin batıdan doğması ve güneş tutulması da çeşitli tasavvurlara konu olur. Güneş eski simya ilmine göre altındır. Mihr kelimesi "sevgi" anlamıyla da ele alınarak güneş cinas yoluyla rengi, şekli ve parlaklığı yönünden çeşitli nesnelere benzetilir. Güneş "âfi-tâb-ı aşk, hurşid-i saâdet, mihr-i kerem, hurşid-i cevri, hurşid-i sitem, hurşid-i

himmət, devlet güneşi" gibi mücerret kavramları ifade için de kullanılır. XV. yüzyılın ünlü divan şairi Ahmed Paşa, devrin padişahı Fâtih Sultan Mehmed için yazdığı yetmiş beyitlik Güneş Kaside'sinde "güneş" kelimesini mısra sonlarında redif olarak kullanmış ve kelimenin çağrıştırdığı bütün mazmunları ortaya koymuştur.

Divan edebiyatı kadar olmamakla birlikte halk edebiyatında da güneşin geniş bir kullanım alanı vardır. Özellikle sevgili "gönül güneşi" olarak adlandırılır ve türkülerle mânilerde önemli bir yer tutar. Güneşin hikâye ve masallarda kö-tülükleri, karanlık işlenen suçları engellediği için halk inançları açısından âdetâ kutsallık kazandığı görülür. Birçok yerde ayla birlikte zikredilen güneş atasözleri ve deyimlerde de fazlaca kullanılmıştır (mimaride ve güzel sanatlarda güneş için bk. ŞEMSE).

BİBLİYOGRAFYA:

Agâh Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı*, İstanbul 1943, s. 205; Mehmed Çavuşoğlu, *Necâti Bey Divanı'nın Tahlili*, İstanbul 1971, s. 247-252; a.mlf., "Kaside", *TDI*, LI/415-417 (1986), s. 27-39; Harun Tolasa, *Ahmed Paşa'nın Şiir Dünyası*, Ankara 1973, s. 437-447; Cemâl Kurnaz, *Hayâlî Bey Divanı Tahlili*, Ankara 1987, s. 442-445; a.mlf., *Taşlıcalı Yahyâ Bey Divanı'nda Kozmik Unsurlar* (yüksek lisans tezi, 1981), Hacettepe Üniversitesi, s. 60-104; a.mlf., "Âha Dair", *TK*, XXV/292 (1987), s. 499-504; Sabahattin Küçük, "Divan Şiirinde Güneş Üzerine Bir Deneme", *Mehmet Kaplan İçin*, Ankara 1988, s. 149-176; İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Ankara 1989, I, 375-377; Ahmet Atilla Şentürk, *Ahmed Paşa'nın Güneş Kasidei Üzerine Düşünceler*, İstanbul 1994; Ahmet Caferoğlu, "Türk Onomas-tiğinde Ay ve Güneş Unsurları", *TDED*, XIII (1964), s. 19-28; Semra Kapsal, "Güneş", *TDEA*, III, 407-409.

CEMAL KURNAZ

GÜNEŞ

Beşir Fuad'ın
(ö. 1887)

çıkardığı ilmi- edebî dergi.

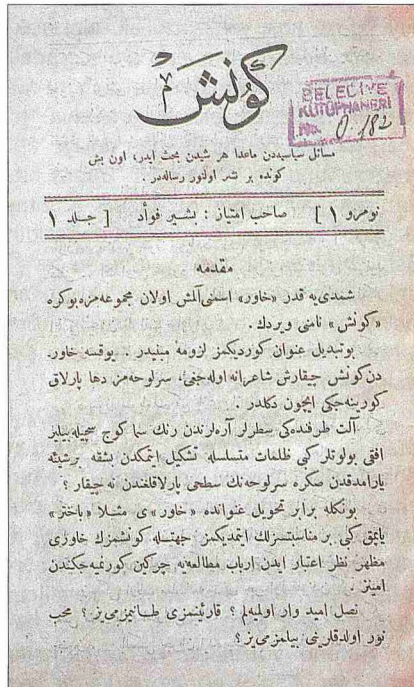
Felsefe ve metafiziğe karşı olan, İslâmîyet'e ilmi teşvik edici hükümlerinden dolayı saygılı görünen, edebiyatı ise sadece gerçekleri dile getirdiği ve fenne hizmet ettiği takdirde kabul eden pozitivist Beşir Fuad, yazı ailesine dahil olduğu *Hâver*'in dört sayı çıkıp kapanmasından (Mayıs 1884) sonra düşüncelerine daha yakın bir dergi çıkarma teşebbüsüne girer. Böylece *Güneş*, imtiyaz sahibi olarak Beşir Fuad'ın adıyla 1884 Ağustosunda yayın hayatına girer. Bu-

rada *Hâver*'deki yazı kadrosundan sadece Mahmud Hâmid imzası eksilmiştir. Fâtih dersîamlarından olan Nevrekoplu Mahmud Hâmid hocanın *Hâver*'de kelâm ilmine dair makaleleri çıkmıştır. Böylece Beşir Fuad, yeni dergisinde kelâm ilmi gibi pozitivist görüşe en uzak bir konuyu dışarıda bırakmış olmaktadır.

Düzenli şekilde on beş günde bir kırk sekiz sayfa olarak yayımlanan derginin "Güneş" başlığı altında, devrin diğer dergilerinin çoğunda olduğu gibi "mesâil-i siyâsiyyeden başka her şeyden bahsedildiği" ifade edilmişse de muhtevâsının ağırlığını fennî konular, kısmen de edebî yazılar teşkil etmiştir. İlk sayıda yer alan mukaddimeye göre dergi, Osmanlı gençlerini çağın ilimlerinden haberdar etme maksadıyla çıkarılmaktadır. Bütün sayıların kapağında, karanlık bir yeryüzü üzerinde gezegen ve yıldızlarıyla kâinat ve en üstte bulutları sıyıran parlak bir güneş resmi sayfanın tamamını süslemektedir. Böylece derginin cehalet karanlığı arasından doğan hakikat güneşi gibi olduğu anlatılmak istenmiştir.

Güneş'in edebiyata ayrılan sayfalarında Menemenlizâde Mehmed Tâhir'le Şemseddin Sâmî'nin birer hikâyesi dışında sadece şiirler bulunmaktadır. Bun-

Beşir Fuad'ın yayımladığı *Güneş* mecmuasının 1. sayısının ilk sayfası

ların çoğu, Tanzimat ile Edebiyat-ı Cedîde arasındaki ara nesil edebiyatının özelliklerini taşıyan yeni tarz şiirler ve gazellerdir. Dönemin örnekleri arasında, öteden beri tenkitçilerin dikkatini çekmiş olan Recâizâde Mahmud Ekrem'in "Yakacık'ta Akşamdan Sonra Bir Mezar Âlemi", Abdülhak Hâmid'in (Tarhan) "Zamâne-i Âb" adlı şiirleriyle Muallim Nâci'nin, "Bir hakikat kalmasın âlemde Al-lâhım nihan" mısraını ihtiva eden gazeli de ilk defa *Güneş* sayfalarında yayımlanmıştır. Derginin hemen her sayısında imzası bulunan Muallim Nâci'nin "İrşad" adını taşıyan gazelindeki, "Hasmınız bir kuvve-i fikriyyedir fikr isterim / Ey zafer-cûyan hayâl-i tîğ u cevşenden geçin" mısraları, bir süre sonra hayal-hakikat, şiir-fen tartışmalarını açacak olan Beşir Fuad'ın Nâci üzerindeki tesirini düşündürür. Bunlardan başka dergide şiirleri bulunanlar arasında Menemenlizâde Mehmed Tâhir, Mahmud Celâleddin Paşa ve Şeyh Vasfî isimleri de zikredilebilir.

Derginin ilim ve fen sayfalarında Şemseddin Sâmî'nin medeniyet, Mustafa Azmî'nin ilm-i servet (ekonomi), Besim Ömer'in (Akalin) sağlık konularında sürekli yazıları yer almıştır. Hüseyin Avni'nin Bernardin de Saint Pierre ve Spinoza hakkındaki oldukça geniş monografileri derginin politikası açısından dik-kate değer yazılardır.

Edebiyatta hayalin ve hissîliğin aleyhinde olan, gerçek bir edebî eser için insan bedeninin iyi tanınıp mânasız ve mübalağalı ifadelerden kaçınılması gerektiğine inanan Beşir Fuad'ın tezi, fizik ve kimya ilimlerindeki mekanizmanın aynı-sının hayat ilminde de bulunduğu, dolayısıyla hayatın da maddenin bir görünüşü olduğu şeklindedir. Hayatın bu şekilde mekanik telakkisi, onun bağlı olduğu Büchner materyalizminin prensiplerinden biridir. Beşir Fuad, daha sonra bu konuyla ilgili olarak yazacağı *Beşer* adlı kitabının esasını oluşturan, Jean Massé'den çevirdiği fizyolojinin hazım bahsini ihtiva eden bölümlerini sade ve didaktik bir üslûpla *Güneş*'te tefrika etmiştir. Beşir Fuad'ın dergideki diğer iki yazısı, Katolikler'in birer mucize olarak inandıkları iki hadisenin (Salette ve Lourdes) aslında papazların şarlatanlıklarından başka bir şey olmadığını ispat için kaleme alınmıştır.

Beşir Fuad'ın hayatı boyunca yakın arkadaşları olan Mehmed Nâdir'in dergide yine tefrika halinde yayımladığı "Mebâ-